

त्वमेति" न्यो० त० । श्विष्णो "रत्नगर्भो धनेश्वरः" विष्णुस० ।
धन्व न० धन-वा-ध । अस्याकारे लिङा० । आद्ये प्रपञ्च-
वाच्यमप्यत्रार्थे लिङा० ।

धन्व लि० धनं लब्ध्वा "धनगणं लब्ध्वा" पा० यत् । धनस्य निमित्तं
संयोग उत्पातो वा "गोद्वज्रं" पा० यत् । धनाय हितं
वा यत् । १ धनस्य लब्धिर २ धननिमित्ते संयोगादौ ३ धन-
प्रयोजनके ४ धनाय हिते ५ लब्धार्थे च । इत्यन्वयकण्डसे पु०
राजनि० ७ सुखवति दुःसुखतिनि लि० अमरः । "धन्यासि
वैदर्भिः । गुणैरुदारैः" नैष० । "धन्यास्ता गुणरत्न-
रोहणभूयो धन्या मृदयैव सा" सा० द० । "धन्योऽपि
यस्य हरिरेव समस्त एव" माघः । "धन्यं यशस्यमा-
नुष्यं स्वर्ग्यं चातिथिपूजनम्" मनुः । उक्तार्थे लि० ।
१० विष्णो पु० "सुमेधा मेधजो धन्यः" विष्णुस० । "धन्यः
कृतार्थः" भा० । ११ आत्मलब्ध्यां धान्यासु १२ उपमातरि
मेदि० १३ पिण्डारकवनदेवताभेदे च स्त्री १४ धन्याके स्त्री
हेमच० । [व्रतभेदे ।

धन्यव्रत न० धनाय हितं यत् धन्यं कर्म । वराहपु० उक्ते
धन्याक पु० धन्यते भजार्थिभिः पिण्याकादि० नि० ।
(धन्या) ख्याते पदार्थे "शिलायां साधुसम्पिदं धन्याकं
वस्त्रगाहितम् । शर्करोदकसम्पिचं कर्पूरादिमुसंस्कृतम् ।
मवीने मृण्मये पात्रे स्थितं पित्तहरं परम्" भावप्र० ।
धन्व गतो सौ० आ० प० सक० सेट् । धन्वति अधन्वीत् दधन्व ।
"राजाय धन्याय धन्वसि" ऋ० ६।८६।१ "परिमिष्य-
मानाः त्र्यं सुवीरं धन्वन्तु सोमाः" ६।८७।२६ ।

धन्व न० धन्व-अच् । १ चापे भरतः । "धनुर्वाय देवाय
प्रियधन्याय धन्वने" भा० श्रौ० १०१ अ० । २ धन्वन्तरि-
पितरि राजभेदे "काश्यसा काश्यपः पुत्रो राजा
दीर्घतपास्तथा । धन्वस्तु दीर्घतपसो धन्वात् धन्वन्तरिः
सुतः" हरिवं० २६ अ० ।

धन्वङ्ग पु० धनोः धनुषोऽङ्गमिवाङ्गमस्य । (धामनि) ख्याते
वृक्षभेदे "धन्वङ्गः कफपित्ताककाशहृत् त्वरो मधुः ।
हृङ्गो बलकद्रुक्षः सन्निवृद्ध व्रणरोपणः" भावप्र० ।
धन्वचर लि० धन्वना धनुषा सह चरति चर-ट् । १ धानुङ्के ।
"धन्वचरो न वंसगः" ऋ० ५।१६।१ ।

धन्वज धन्वनि मरुदेशे जायते जन-ड । १ मरुभवे "जङ्ग-
लानां धन्वजानाञ्च पिप्पल्यासवम्" सुश्रुतः ।

धन्वदुर्ग न० धन्वना वृत्तं दुर्गम् । चतुर्दिशं पञ्चयोजनमन्-
वेष्टिते दुर्गभेदे दुर्गशब्दे दृश्यम् ।

धन्वन् पु० धवि-कनिन् । १ अल्पोदकदेशे मरुदेशे अमरः ।
धन्वति शरीरोऽस्मात् अपादाने कनिन् । २ चापे शस्त्रलभाले
च मेदि० । ३ आकाशे माधवः "धन्वच्युत इषां न यामनि"
ऋ० १।१६।५ । धन्वच्युतः आकाशच्युतः धन्वनुशब्दो-
ऽन्तरीक्षस्य वचनः तेन तत्स्थसुदकं लक्ष्यते" भा० ।

धन्वन पु० धन्व-सौ० ल्यु । (धामनि) इति ख्याते धन्वङ्ग-
वृक्षे रत्नमाला । "चन्दनैः सन्दनैः सलैः सरलै-
र्देवदारुभिः । वेतसैर्धन्वनैश्चापि वे चान्ये बलवत्तराः"
भा० शा० १।५ अ० ।

धन्वन्तर न० चतुर्हस्तमिमे दण्डरूपे परिमाणभेदे । "वि-
तलिः स्यादतो द्वाभ्यां हस्तः स्यात्तद्वृत्तयम् । दण्डो
धन्वन्तरं तस्य सहस्रद्वितयेन तु" (क्रोशः) लिङा० ।

धन्वन्तरि पु० धनोः तन्निमित्तशब्दस्थानं पारमृक्कति ऋ-
गतौ इन् किञ्च । १ सप्तद्रोह्यिते देववैद्यभेदे । धन्वन्तरि-
स्ततो देवो वपुष्मातुदतिष्ठत" भा० आ० १८ अ० । आपरे
तस्योत्पत्तिकथा हरिवं० १६ अ० यथा ।

"धन्वन्तरेः सम्भवोऽयं न्यूयतां भरतर्षभ ।। स सम्भूतः
समदात्तुमय्यमानेऽमृते पुरा । उत्पन्नः ककुशात् पूर्वं
सर्वतस्तु त्रियया वृतः । अभ्यसन् सिद्धिकार्यं हि विष्णुं
दृष्ट्वा हि तस्थिवान् । अजस्रमिति होवाच तस्माद-
जस्तु स सुतः । अजः प्रोवाच विष्णुं वै तनयोऽपि
तव प्रभो । विधत्स्व भागं स्थानञ्च मम लोकेश्वरेश्वर ।
एवमुक्त्वा स दृष्ट्वा वै तथ्यं प्रोवाच तं प्रभुः । कृतो यत्त
विभागो हि यत्त्रियैर्हि सुरैः पुरा । देवेषु विनियुक्तञ्च
विधिहोत्रं सहर्षिभिः । न शक्यस्य होमो वै त्वभ्यं
कर्तुं कदाचन । अथाग्भूतोऽसि देवानां पुत्रस्त्वं हि
महीश्वरः । द्वितीयायान्तु संभूत्यां लोके ख्यातिं गमि-
ष्यसि । अणिमादिश्च ते सिद्धिर्गर्भस्यस्य भविष्यति ।
तेनैव त्वं शरीरेण देवत्वं प्राप्स्यसे प्रभो । चरुमन्त्रै-
र्ब्रतैर्ज्यैर्यन्त्यन्ति त्वां द्विजातयः । अथवा त्वं पुनर्यैव-
मायुर्वेदं विधास्यसि । अवशप्रभावी ह्यर्थोऽयं प्राग्-
दृष्टस्त्वज्योनिना । द्वितीयं आपरं प्राप्य भवितां त्वं
न संशयः । इमं तस्मै वरं दत्त्वा विष्णुरन्तर्दधे पुनः ।
द्वितीये आपरे प्राप्ते सौमहोत्रिः स काशिराट् । पुत्रका-
मस्तपस्तेपे धन्वो दीर्घं महत्तदा । प्रपद्ये देवतां तान्तु
या मे पुत्रं प्रदास्यति । अजं देवं स पुत्रार्थे तदाराधि-
तवाकृपः । ततस्तुष्टः स भगवानजः प्रोवाच तं न्यपम् ।
यदिच्छसि वरं नूहि तत्ते दास्यामि सुव्रत ! । न्यप